

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

от проф. д-р Даниела Тодорова Йорданова (ВТУ, ПФ)

Научна област:	1. Педагогика
Професионално направление:	1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по чужд език /латински/)
Университет:	СУ „Св. Климент Охридски“
Факултет:	Факултет по класически и нови филологии
Катедра:	Методика на чуждоезиковото обучение
Заглавие на дисертацията:	Възгледите на Квинтилиан за езиковото обучение
Име на докторанта:	Глория Костадинова Бакърджиева

1. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд „Възгледите на Квинтилиан за езиковото обучение“, разработен от Глория Костадинова Бакърджиева, съдържа пет глави, литература от 95 заглавия, като 29 от тях са от интернет източници, и две приложения. Дисертацията е в обем от 215 страници, от които основният текст е 172 страници.

В **първа глава**, наречена от Глория Бакърджиева „Уводна глава“, е очертана методологията на изследването. Докторантката убедително обосновава актуалността и значимостта на темата за възгледите на Квинтилиан от трактата му „Обучението на оратора“ като лингводидактическо наследство, като прави връзка чрез метода на реконструкцията със съвременната теория и практика на обучението по класически и чужди езици. Точно са формулирани целта, задачите, обектът и предметът на изследването. В тази глава е обоснована и структурата на дисертационния труд. Коментирани са и значими изследвания на други автори от България и чужбина като проф. Д. Веселинов, проф. Т. Шопов,

Жан Кузен и др., които са определящи за изследователската програма на докторантката.

Във **втората глава** от дисертацията, именувана „Исторически преглед“, Глория Бакърджиева представя историята на образованието в гръко-римската античност в логическа последователност. Проследени са последователно етапите в развитието на гръцкото и на римското образование, както и процесите на влияние с цел разбиране на възгледите на Квинтилиан за двуезичното обучение с препратка към образованието днес. Последната част от историческия преглед проследява биографията и творчеството на Квинтилиан, както и произведения, които му посвещават негови съвременници.

В **трета глава** от дисертацията „Анализ на общообразователните възгледи на Квинтилиан“ последователно се разглеждат цялостните разбирания на оратора за езиковото обучение. При началното усвояване на римски и на гръцки език в процеса на общуване на малките деца с възрастните, е открояена ключовата идея за подражанието. Преминавайки през заниманията на децата в доучилищното образование, докторантката отделя съществено място на идеите за ограмотяването в началните класове, представени от Квинтилиан в трактата. От методическа гледна точка днес тези възгледи могат да бъдат разглеждани като първооснова на звуковия аналитико-синтетичен метод за ограмотяване, създаден в средата на 19. век, и по конкретно: основна инвариантна характеристика в развитието на този метод е, че в основата на ограмотяването е звукът – следва се път на познание от звука към буквата; четенето и писането се овладяват като единно и съзнателно речево поведение. По-нататък в текста подробно е описано и езиковото обучение в средното училище като основен образователен курс, който е основополагащ за развитието на детето по всички учебни дисциплини.

Четвъртата глава, озаглавена „Реторическите умения на учителя“, представя преподавателския опит на Квинтилиан. Търсено е приложението на неговите възгледи в съвременната подготовка на учители по език. В тази глава дипломантката хронологично проследява изискванията на Квинтилиан за многостранна подготовка на оратора и интердисциплинарният му подход към обучението в най-висшия курс, като обръща подробно внимание на програмата и алгоритъмът, които трябва да се приложат при обучението на учениците. Правят се уместни съпоставки

между програмата на Квинтилиан със съвременното езиково обучение с оглед разграничаване на рецептивни и продуктивни езикови умения. Обърнато е внимание също така и на своеобразната литературна критика от гръцки и римски автори, полезна за развитие на ораторското майсторство, като от гледище на съвременната методика Глория Бакърджиева я определя като системно структурирана и служеща за съставяне на програми за четене на студенти и за изготвяне на учебни програми за преподаващите по езици и литератури.

Петата глава на дисертацията е заключителна. Първата ѝ част разглежда възприемането на Квинтилиановия трактат в Европа през Средновековието и Ренесанса. Втората част очертава модерната рецепция на творбата на Квинтилиан в страни, чиито езици са наследници на латинския език. Представени са и възгледите на някои изследователи от Испания, Нидерландия, Южна Африка за използване на идеи на Квинтилиан в модерната ситуация на езиковото обучение. Третата част от тази глава запознава възприемането на трактата „Обучението на оратора“ у нас чрез превода на Макарий Порталски. Отбелязани са и трудностите, които този превод поставя пред лингводидактическия анализ на трактата. Последната част на пета глава е заключението, в което Глория Бакърджиева определя и своя принос от това изследване.

В заключение: дисертационният труд, представен от Глория Бакърджиева, съответства на изискванията от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Дисертационен труд е оригинален като съдържание. Изследвана е научна проблематика, която доказва значимостта на идеите на Квинтилиан за обучението на оратора с днешната теория и практика на езиковото обучение.

Авторефератът отговаря на структурата и съдържанието на дисертацията.

2. Научни приноси

Разработената от Глория Бакърджиева дисертация „Възгледите на Квинтилиан за езиковото обучение“ е от значение както от теоретична, така и от практико-приложна гледна точка за усъвършенстване на езиковото образование днес, като се търсят неговите корени в гръко-римската образователна система. В този смисъл научните приноси на докторантката могат да се конкретизират в няколко посоки:

- 1) Извършено е първо в България лингводидактическо и педагогическо аналитично изследване на трактата на Квинтилиан „Обучението на оратора”, като е ползван методът на реконструкцията.
- 2) Направен е обстоен исторически преглед на образованието в гръко-римската античност, като на тази основа се открояват идеите на Квинтилиан за обучението на оратора от гледище на лингводидактиката.
- 3) За първи път в българската академична литература е извършен паралел между образователните идеи на Квинтилиан за всички равнища на езиковото обучение при овладяването на родния и чуждия език, представени от него в трактата „Обучението на оратора“ и методиката на обучение по езици днес, а в перспектива – между граматиката и литературата на класическите езици и всички модерни европейски езици.
- 4) Направени са връзки между възгледите на Квинтилиан за овладяването на родния и чуждия език с интердисциплинарно обвързване на обучението по езици днес с обучението по останалите учебни предмети.
- 5) Предложени са авторски преводи и тълкувания на откъси от трактата „Обучението на оратора“, които са съобразени с лингводидактическата перспектива на изследването.
- 6) Изведените две приложения в дисертацията, които са речници на термини от трактата на Квинтилиан, са с лингводидактически характер и могат да бъдат използвани с учебна цел от изследователи и преподаватели.

3. Заключение

Дисертацията на Глория Костадинова Бакърджиева „Възгледите на Квинтилиан за езиковото обучение“ е от значение за съвременната лингводидактика. Извършена е задълбочена изследователска работа върху интересен за методиката на обучение по чужди езици научен проблем. Дисертационният труд дава сериозна и богата основа за продължаване на изследователската програма в бъдеще. Изложението е структурирано по подходящ начин и дава добра представа за логическия замисъл и

реализирането на изследването. Дисертационният труд е с доказана хипотеза и изпълнени задачи.

Казаното до тук, открояващо постигнатото от Глория Бакърджиева при разработката на дисертационния ѝ труд, ми дава основание да дам положителна оценка и да предложа на научното жури да ѝ присъди научната и образователна степен „доктор” в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по чужд език /латински/).

Дата: 09.12.2019 г.

проф. д-р Даниела Тодорова Йорданова

/...../